

Terezija Jambrovič, OŠ Karla Destovnika - Kajuha v Ljubljani

UDK 025.4:050:811.163.6:821.163.6

Anica Marinčič, OŠ Oskarja Kovačiča v Ljubljani

Primož Južnič, Filozofska fakulteta — Oddelek za bibliotekarstvo in Računalniški center Univerze v Ljubljani

Bibliometrijska analiza revije

Jezik in slovstvo

1 Uvod

Temelj vsakega strokovnega oziroma znanstvenega področja so objave, osnovna značilnost procesa znanstvenega informiranja in komuniciranja pa je objavljane rezultatov raziskovalnega dela. Zato vse pogosteje srečujemo razmišljanje o kvantitativnih oz. objektivnih kazalcih, s katerimi se meri in vrednoti raziskovalna dejavnost, kot je vidna iz teh objav. Znanstveno področje, ki se ukvarja s tem vidikom znanosti in ga poskuša tudi ustrezno kvantificirati, se imenuje **bibliometrija** (bibliometrika — ang. *bibliometrics* od gr. *biblos* knjiga), saj je ta proces praviloma potekal prek tiskanih objav. **Bibliometrija je torej raziskovanje kvantitativnih vidikov produkcije in diseminacije uporabe zapisanih (znanstvenih) informacij.** Razvija različne metode in modele, ki pa nimajo samo teoretičnega, temveč tudi vse večji uporabni (aplikativni) značaj. Osnova sodobne bibliometrije je prav merjenje znanstvene dejavnosti in njenega razvoja. Bibliometrija uporablja štetje publikacij, patentov, citatov in drugih potencialno informativnih enot za osnovo kriterijev, s katerimi meri oz. vrednoti raziskovalno dejavnost in znanost (Južnič, 1998).

Toda misel, da je mogoče znanstveno raziskovalno produkcijo, vpliv posameznega strokovnega dela in sistem znanstvenega informiranja in komuniciranja kvantificirati, je bila, in nekateri na tem vztrajajo še danes, rezervirana le za naravoslovje in sorodne vede. S pričujočim prispevkom smo želeli preveriti, ali ni tudi v drugih vedah mogoče uporabljati enako metodologijo in se s tem izogniti določeni gradaciji znanosti, ki lahko nastane takrat, ko sprejmemo takšno ločitev posameznih znanstvenih disciplin. To še posebej velja za analizo citatov oz. analizo citiranja, na osnovi katere se razkrije razvoj strokovnih idej, t. j. kako je neki problem spoznan, kako so ga posamezni avtorji obravnavali in ali se je njegova ideja uporabila. Število citiranj posameznega članka namreč daje objektivno osnovo za ugotavljanje pomembnosti in uporabnosti idej, ki jih vsebuje, ter kaže na kumulativnost znanstvenega raziskovanja.

Izhajali smo iz ugotovitve, da sta slovensko jezikoslovje in književna veda že dolgo ustrezno razviti, zanju je značilna kumulativnost, neprestano se rojevajo nova spoznanja, pomembna za bogatitev jezika, značilna je sistematičnost raziskovanja, dokaj enotna metodologija in znanstveno raziskovalni pristop ter upoštevanje interdisciplinarnosti. Po teh značilnostih se ne razlikujeta od drugih družboslovnih ali naravoslovnih ved. Razlikujeta pa se v načinu objavljajanja, ki je vezan predvsem na slovenski prostor in je zato osnovno področje bibliometrijskih analiz revija, ki izhaja v Sloveniji in v slovenščini. Revijo *Jezik in slovstvo* (JiS) smo izbrali zato, ker si je v svojem dolgoletnem izhajanju utrla pot med najuglednejše serijske publikacije v Sloveniji in si priborila pomembno mesto med publikacijami, ki imajo osrednji znanstveni pomen in ki jih habilitacijska komisija Univerze v Ljubljani in Mariboru upošteva pri volitvah univerzitetnih učiteljev v nazive (Sajovic, 1998).

Raziskovalci s področja bibliometrije ugotavljajo, da se v vseh vejah znanosti čedalje bolj širi število avtorjev, ki objavljajo izsledke svojega raziskovalnega dela. Vendar po drugi strani tudi predvidevamo, da tako kot v drugih družboslovnih in naravoslovnih vedah med avtorji v reviji JIS obstaja »raziskovalna fronta« določena osnovna dela, ki jih avtorji člankov veliko navajajo. S tem se potrjuje kot nujna osnova razvoja vsake znanstvene discipline kumulativnosti raziskovanja.

Kvantitativne analize člankov ali bibliometrijske raziskave objavljenega gradiva v določeni stroki so pomembne zato, ker kažejo na razvoj in delovanje stroke. Predvsem je zanimiva analiza citatov in referenc, iz katere lahko ugotovimo razvoj določenih znanstvenih ali strokovnih idej. Število citatov na določeno delo ali avtorja daje ustrezno težo tako posameznim besedilom, kot tudi njihovim avtorjem. Citiranje dela drugih raziskovalcev je ena od osnov vsakega znanstvenega besedila kot rezultata raziskovalnega dela. S citiranjem namreč avtor opozori na svoje vire, hkrati pa da drugim avtorjem določeno priznanje za njihovo delo. Enako lahko pričakuje, da bodo drugi raziskovalci storili z njegovim delom.

Humanistične vede, med katere spadata tudi slovensko jezikoslovje in književna veda, so sicer veliko manj predmet bibliometrijskih raziskav, kot so to naravoslovne vede. Vendar nam tudi obsežna bibliografija, zbrana pred nekaj leti, kaže, da teh raziskav v svetu ni malo (Herubel, Buchanan, 1994). Večina raziskav v osemdesetih letih je izhajala iz klasičnega dela J. de S. Pricea, ki je ločil med t. i. trdimi in mehкими znanostmi (*hard and soft sciences*), naravoslovnimi in tehničnimi na eni strani ter družboslovnimi in humanističnimi na drugi. Na osnovi dobljenih rezultatov so ugotavljali, da razlike med vedami nastajajo predvsem zaradi različnih raziskovalnih metod in stopnje splošnosti ugotovitev v objavah (Cozzens, 1985). Razlike med družbeno-humanističnimi in naravoslovno-tehničnimi vedami glede starosti navedene oz. uporabljene literature pa so danes skoraj izginile, razlike ostajajo samo še v manjšem pomenu revij za družbeno-humanistične revije, saj tudi članki v revijah v veliki meri navajajo književna dela (Glaenzel, Scoepflin, 1998).

Kasnejše raziskave ugotovljajo, da je raziskovalno produkcijo in uspešnost mogoče meriti tudi v humanističnih vedah. Primerjave med različnimi humanističnimi oddelki na univerzah na Nizozemskem so ugotovile dva obrazca objavljanja raziskovalnih rezultatov: prvi, ki so jih imenovali »kozmpopolitanski«, praviloma objavljajo v mednarodnih revijah v angleščini, in drugi, tj. »lokalni«, ti objavljajo v nizozemščini in v revijah, ki jih mednarodni indeksi citiranja ne pokrivajo (Nederhof et al., 1989). Novejše raziskave pa poskušajo najti tudi razlike med samimi humanističnimi vedami in odkriti dejavnike, ki vplivajo na število in način objav ter njihovo odmevnost. Na osnovi podatkov petih švedskih univerz ugotavljajo, da na število in odmevnost objav zelo vpliva spol in naziv (moški in redni profesorji imajo več in bolj odmevne objave). Velikost oddelkov pa vpliva različno, na področju zgodovine in filozofije več in uspešneje objavljajo na oddelkih z več zaposlenimi, na področju jezikoslovje pa tisti na manjših univerzitetnih oddelkih (Hemlin, Gustafsson, 1996).

Predvsem pa je zelo veliko bibliometrijskih analiz posameznih revij z določenega področja, saj samo na tak način lahko zbiramo bibliometrijske podatke, ki jih ni v indeksih citiranja, kar je še posebej pomembno za humanistične vede, saj mednarodni indeksi citiranja s tega področja (*Arts and Humanities Index*) zajemajo le manjši del obstoječih periodičnih publikacij.

2 Predmet analize

2.1 Revija *Jezik in slovstvo*

2.1.1 Analiza podatkov o člankih

Za analizo so obdelani podatki o člankih, objavljenih v *Jeziku in slovstvu* v rubriki Razprave in članki, ki so strokovno in teoretično utemeljeni, torej niso le informacija o dogajanju v slovenskem jezikoslovju in književni vedi, temveč imajo trdno znanstveno osnovo in prispevajo pomemben delež na področju raziskovanja jezika in književnosti ter se običajno sklicujejo na že prej objavljeno

strokovno literaturo. S pojmom članek smo definirali tiste prispevke, ki so opremljeni z vrstilci UDK in povzetkom v angleškem jeziku.

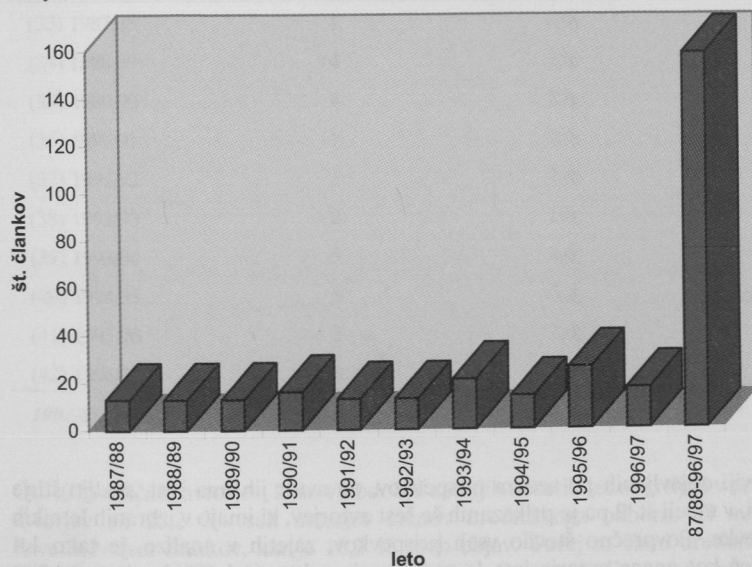
Oblikovani sta dve podatkovni zbirki: podatki o avtorjih in člankih v reviji JiS v zadnjih desetih letnikih ter podatki o citatih, referencah, virih in literaturi v teh člankih.

V obdobju zadnjih desetih let je bilo v reviji JiS v rubriki Razprave in članki objavljenih 159 strokovno utemeljenih člankov.

Tabela št. 1: Število analiziranih člankov po letih.

<i>Letnik, letnica</i>	<i>Št. člankov</i>
(33) 1987/88	13
(34) 1988/89	13
(35) 1989/90	13
(36) 1990/91	16
(37) 1991/92	13
(38) 1992/93	13
(39) 1993/94	21
(40) 1994/95	14
(41) 1995/96	26
(42) 1996/97	17
1987/88–1996/97	159

Graf št. 1: Število analiziranih člankov po letih od 1987/88 do 1996/97.

V podatkovno zbirko znanstvenih prispevkov je uvrščenih največ člankov, in sicer šestindvajset, iz 41. letnika revije. Ta letnik je namreč posvečen prenovi pouka slovenščine v osnovnih in srednjih šolah. Nove družbene okoliščine in nova strokovna spoznanja (jezikoslovna, književnovedna in didaktično-metodična) zahtevajo ponovno ovrednotenje vloge in ciljev slovenščine kot učnega predmeta in učnega jezika v našem vzgojno-izobraževalnem sistemu.

Po številu znanstvenih člankov torej nekoliko izstopata devetintrideseti in enainštirideseti letnik revije JiS, in sicer z enaindvajsetimi oz. šestindvajsetimi, kar v odstotkih pomeni 13 % oz. 17 % vseh znanstvenih člankov v opazovanem desetletnem obdobju. Ta višji odstotek je povsem v skladu z vsebinsko obsežnostjo obeh omenjenih letnikov, ki sta se z večjim številom objavljenih znanstvenih člankov najvidnejših slovenskih jezikoslovcev odzvala na trenutno aktualno dogajanje in problematiko naše slovenistične stroke.

V drugih pregledanih letnikih revije JiS je bilo število strokovno utemeljenih člankov, relevantnih za našo podatkovno zbirko, približno enako (razpon od trinajst do sedemnajst prispevkov v posameznem letniku).

2.1.2 Analiza avtorjev

Seznam avtorjev smo uredili po številu njihovih prispevkov ter poskušali ugotoviti razmerje med številom avtorjev in številom objavljenih prispevkov. Uredili smo ga padajoče po številu prispevkov in izbrali le tiste avtorje, ki so v izbranih letnikih objavili vsaj tri prispevke. V desetletnem obdobju je 159 prispevkov v rubriki Razprave in članki objavilo 107 različnih avtorjev.

Tabela št. 2: Prispevki po avtorjih.

<i>Avtor</i>	<i>Št. prispevkov</i>
Boža Krakar - Vogel	7
Olga Kunst - Gnamuš	7
Marko Juvan	6
Metka Kordigel	4
Simona Kranjc	4
Tomaž Sajovic	4
Igor Saksida	4
Miha Javornik	3
Jože Pogačnik	3
Božena Ostromecka Fraczak	3
Alenka Šivic - Dular	3
Zlata Šundalič	3
France Žagar	3

Dve avtorici imata v reviji objavljenih po sedem prispevkov, en avtor jih ima šest, sledijo štirje avtorji s štirimi prispevki, v tabeli št. 2 pa je prikazanih še šest avtorjev, ki imajo v izbranih letnikih objavljene po tri prispevke. Povprečno število vseh prispevkov, zajetih v analizo, je tako 1,4 prispevka na avtorja. Več kot enega avtorja ima le sedem prispevkov (4,4 %), in sicer sta šest prispevkov napisala dva, enega pa več avtorjev. Vidimo torej, da je za članke v JiS-u značilen močno izražen individualizem.

Torej je več kot tretjino (štiriinpetdeset ali 33,9 % vseh) objavilo trinajst avtorjev (kar je 12,1 % vseh avtorjev), 66 % prispevkov pa je objavilo osemintrideset avtorjev (35,5 % vseh avtorjev). Še podrobnejša analiza kaže, da je štiriindvajset avtorjev (torej 22,4 % vseh avtorjev) objavilo enainosemdeset člankov ali 51 % vseh objav. Struktura avtorjev prispevkov v JiS-u kaže, da prvih trinajst avtorjev z največ objavami izhaja iz vrst naših priznanih jezikoslovcev, slovstvenih zgodovinarjev ter strokovnjakov za didaktiko slovenskega jezika in književnosti.

2.1.2.1 Objave članov uredniškega odbora

Strokovno primernost sestavkov presoja uredniški odbor, katerega naloga pa je tudi izbor člankov za objavo v reviji. V vsakem mandatu šteje vsaj tri člane, in sicer za jezikoslovje, slovstveno zgodovino in metodiko ali didaktiko jezika. Trije člani uredniškega odbora, in sicer Marko Juvan, Alenka Šivic - Dular in Boža Krakar - Vogel, so bili uredniki revije JiS od štiriintridesetega do dvainštiridesetega letnika, to je kar devet let. V tem dolgem obdobju so skupaj s sodelavci uredniki spodbujali krog pišočih, da na straneh revije s svojimi prispevki sooblikujejo vedenje o slovenskem jeziku.

Zanimalo nas je, kako pogosto so se uredniki pojavljali kot avtorji prispevkov v reviji JiS. Analiza je pokazala, da je v letih 1987/88 in 1990/91 objavil svoj članek samo po en urednik; v letih 1992/93 in 1995/96 sta se v vlogi avtorjev pojavila dva urednika, trije uredniki so bili avtorji člankov v letih 1991/92, 1994/95 in 1996/97, štirje člani uredniškega odbora so bili avtorji v letih 1988/89 in 1989/90, kar pet avtorjev iz uredniških struktur pa zasledimo v letu 1993/94. Uredniki so se kot avtorji pojavili prav v vseh analiziranih letnikih revije JiS.

Tabela št. 3: Število objav članov uredniškega odbora.

<i>Letnik, letnica</i>	<i>Avtorji, člani ured. odbora</i>	<i>% vseh avt. v JiS</i>	<i>Število objav</i>	<i>% vseh objav v JiS</i>
(33) 1987/88	1	0,9	1	0,6
(34) 1988/89	4	2,8	4	2,5
(35) 1989/90	4	2,8	4	1,8
(36) 1990/91	1	0,9	1	0,6
(37) 1991/92	3	2,8	3	2,5
(38) 1992/93	2	1,8	2	1,2
(39) 1993/94	5	4,6	5	3,1
(40) 1994/95	3	3,7	3	2,5
(41) 1995/96	2	2,8	3	1,8
(42) 1996/97	3	1,8	3	1,2
1987/88–1996/97	28	25,2	29	18,2

Od 107 različnih avtorjev, ki so v obdobju zadnjih desetih let objavljali v reviji JiS, je osemindvajset avtorjev ali 25,2 % vseh avtorjev članov uredniškega odbora. Ti avtorji so objavili skupaj devetindvajset člankov, kar je 18,2 % vseh objav. Torej so člani uredniškega odbora kar precej objavljali, kar pa je razumljivo, saj uredniški odbor sestavljajo pomembni vodilni strokovnjaki s slovenističnega področja, ki izsledke svojih znanstvenih raziskav seveda tudi prikažejo v svojih člankih.

2.1.2.2 Avtorji po ustanovah

Za vsako revijo so pomembni tudi podatki, iz katerih ustanov prihajajo avtorji, ki v tej reviji objavljajo svoje prispevke.

Tabela št. 4: Avtorji po ustanovah v letih od 1987/88 do 1996/97.

<i>Ustanova</i>	<i>Št. avtorjev</i>
Filozofska fakulteta Lj	31
Pedagoška fakulteta Mb	8
Znanstveno razisk. center SAZU	6
Pedagoška akademija Lj	5
Pedagoški inštitut Lj	2
Drugo	55
Skupaj	107

Avtorji, ki v reviji največ objavljajo, prihajajo iz znanih izobraževalnih in raziskovalnih ustanov v Sloveniji. Značilno pa je, da tisti avtorji, ki imajo vsaj dve objavi v posameznem letniku,^a prihajajo iz petih oziroma šestih istih ustanov. Podrobnejša analiza pa prikazuje še naslednje:

- v letniku 1995/96 so objavljali avtorji iz desetih različnih ustanov,
- v letnikih 1987/88 in 1991/92 so objavljali avtorji iz sedmih različnih ustanov,
- v letnikih 1989/90, 1990/91, 1992/93, 1993/94 in 1996/97 so objavljali avtorji iz šestih različnih ustanov,
- v letniku 1994/95 pa so objavili članke avtorji iz treh različnih ustanov.

Dejstvo, da štirinajst avtorjev prihaja iz ustanov izven Slovenije, potrjuje razširjenost revije tudi prek naših meja.¹ V dvaindvajsetih primerih ob imenu avtorja ni navedeno, iz katere ustanove prihaja, naveden je samo kraj, največkrat (sedemnajstkrat) Ljubljana.

2.1.3 Analiza citiranja

Za razlago pridobljenih informacij, ki so jih uporabili v določenem članku, oz. za njihovo pravilno pridobivanje znanstveniki uporabljajo ugotovitve predhodnih raziskav in avtorjev, ki so te raziskave opravili. Ta uporaba je v znanosti formalizirana in se v objavi rezultatov raziskovalnega dela pojavi kot referenca oz. citat, ki pomeni priznanje prenosa znanstvenih informacij, ki imajo svojo določeno vrednost, v večini študij pa se pokažejo tudi kot najbolj pogost način iskanja ustreznih virov za nadaljnje raziskovanje. Citati oz. reference pomagajo nadaljnjim bralcem, ki so običajno znanstveniki z istega raziskovalnega področja, da najdejo ustrezno informacijo in, kar je še pomembnejše, da lahko preverijo kredibilnost oz. veljavnost raziskovalnih rezultatov, ki jih berejo.

2.1.3.1 Število citatov oz. referenc, virov in literature v posameznih člankih

V analizo smo uvrstili reference in citate ter vire in literaturo, ki jih avtorji določenega prispevka omenjajo v bibliografskih virih in opombah. Viri in literatura so šteti in obravnavani posebej, ločeno od citatov oz. referenc, ker so to sezname del, ki so jih avtorji navajali na koncu člankov, da bi drugim raziskovalcem ponudili literaturo, ki obravnava vsebino njihovega članka, torej pomeni

¹ Trst, Pedagoška fakulteta Osijek, Filozofska fakulteta Osijek, Filozofska fakulteta Brno, Univerza v Celovcu, Državna univerza M. Lomonosova Moskva, Inštitut za slovansko filologijo Univerze v Lodžu, Inštitut za literarne raziskave Poljske akademije.

bibliografijo del, ki lahko njihovim kolegom pomagajo pri natančnejšem in še bolj poglobljenem vpogledu v obravnavano področje. V reviji Jezik in slovnstvo je z referencami in citati opremljenih 147 člankov, skupaj je bilo 3168 referenc oziroma citatov, torej povprečno 21,5 na prispevek. Kot je razvidno iz tabele št. 5, število navedb/referenc in virov ter literature po letih narašča, saj je bilo v letu 1987/88 še 8,3 navedb na članek, v zadnjem analiziranem letniku pa že 39 navedb na prispevek. V zadnjih letnikih se število navedb povečuje, vse manj pa je takšnih objav, ki imajo na koncu naveden seznam literature, ker je to starejši način pisanja in navajanja literature.

Tabela št. 5: Skupno število citatov oz. navedb ter virov in literature v letih od 1987/88 do 1996/97.

<i>Leto, letnik</i>	<i>Št. citatov, referenc</i>	<i>Viri in literatura</i>	<i>Skupaj</i>
1987/88 (33)	143	25	168
1988/89 (34)	197	25	222
1989/90 (35)	226	16	242
1990/91 (36)	236	2	238
1991/92 (37)	277	20	297
1992/93 (38)	225	29	254
1993/94 (39)	398	40	438
1994/95 (40)	359	136	495
1995/96 (41)	550	29	579
1996/97 (42)	557	107	664
1987/88–1996/97	3168	429	3597

2.1.3.2 Analiza citiranosti različnih virov informacij

Vede naj bi se med sabo razlikovale prav po načinu navajanja virov oz. citiranja in po tem, kaj navajajo. Tako analize kažejo, da za razliko od naravoslovnih, v humanističnih vedah še vedno predvsem navajajo manj člankov iz revij; kar 60–70 % citiranih dokumentov je knjig (von Raan AFJ, 1994).

Tabela št. 6: Vrsta citiranih dokumentov.

<i>Leto, letnik</i>	<i>Monografije</i>	<i>Periodika</i>	<i>Siva literatura</i>	<i>Skupaj</i>
1987/88 (33)	95	45	3	143
1988/89 (34)	145	36	16	197
1989/90 (35)	145	60	21	226
1990/91 (36)	163	53	20	236
1991/92 (37)	184	66	27	277
1992/93 (38)	138	65	22	225
1993/94 (39)	191	183	24	398
1994/95 (40)	261	82	16	359
1995/96 (41)	347	141	62	550
1996/97 (42)	344	128	85	557
1987/88–1996/97	2013	859	296	3168

Naši rezultati (tabela 6) potrjujejo, da enaka zakonitost velja tudi za JiS. Navedbe iz monografij so praviloma tudi starejše od tistih iz periodike. To je tudi razumljivo, saj je za objavo določene monografije potrebno veliko več časa kot za članek v periodični publikaciji, saj je značilno, da monografija praviloma objavlja že veliko bolj preverjene rezultate raziskovanja ter seveda običajno na širšem raziskovalnem področju, kot je to mogoče v članku, objavljenem v periodiki. Monografije predstavljajo 63,5 % vseh citiranih dokumentov. Najmanj so jih avtorji navajali v letu 1987/88 (95-krat citirane), ko njihov delež predstavlja 66,4 % vseh citatov. Že v naslednjem letu se povzpne na 73,6 %. Nato navajanje monografij iz leta v leto narašča. V letu 1996/97 sicer število navedb monografij nekoliko pade, vendar ne smemo pozabiti, da je bil prejšnji letnik posvečen prenovi pouka slovenskega jezika in književnosti v osnovnih in srednjih šolah in je zato objavil precej več člankov in drugih publikacij.

Siva literatura predstavlja 9,3 % vseh citiranih dokumentov v člankih. Delež citatov te vrste dokumentov narašča iz leta v leto, saj je v letu 1987/88 predstavljal samo dva odstotka vseh vrst citiranih dokumentov, v letu 1996/97 pa že 15,2 %.

Pomemben se nam je zdel tudi podatek, kolikokrat so avtorji, ki so objavili svoje članke v reviji JiS, citirali revijo samo. V desetih letih so jo citirali 132-krat, kar je v povprečju trinajstkrat na leto. Zanimivo je, da je citiranost same revije konstantna, saj so jo npr. avtorji v svojih člankih citirali šestindvajsetkrat v zadnjih dveh letih.

2.1.3.3 Starost citiranih publikacij

Priceova že omenjena delitev na trde in mehke znanosti je v osnovi izhajala iz starosti citiranih del. Analiza starosti citatov naj bi služila predvsem za ugotavljanje stopnje razvoja določene znanstvene discipline. Na humanističnih področjih je več starejših citatov kot na področju naravoslovja, zato naj bi se humanistika počasneje razvijala. Danes je ta delitev presežena in govorimo samo o tem, da so razlike v navajanju virov med vedami posledica različnosti raziskovalnih metod, o čemer smo govorili že v uvodu.

Tabela št. 7: Starost citiranih publikacij v letih od 1987/88 do 1996/97.

Starost citatov oz. referenc	Število	Odstotek
1–5 let	1120	35,4
6–10 let	630	19,9
nad 10 let	1418	44,7

Rezultati (tabela 7) to potrjujejo, saj je bilo največ prispevkov v rubriki Razprave in članki opremljenih s citati oziroma navedbami, starimi nad deset let, najstarejša referenca je bila celo iz leta 1808. Ti citati/navedbe predstavljajo 44,7 % vseh navedb v člankih te rubrike. Najmanj je bilo citatov, starih od šest do deset let (630), kar pomeni 19,9 % vseh analiziranih citatov. Citati, stari od enega do pet let, ki jih je bilo 1120, pa predstavljajo 35,4 % vseh navedb, s katerimi so bili opremljeni članki. Kombinacija starejših, zgodovinskih ali pa temeljnih del in novejših, praviloma člankov, je tipična za večino humanističnih ved in je vidna tudi v reviji JiS.

2.1.3.4 Jezik navedb

Navedbe so v naslednjih jezikih:

- slovenski jezik,
- angleški jezik,
- nemški jezik,
- hrvaški in srbski jezik,

- ruski jezik,
- drugi jeziki (češki, poljski, francoski, italijanski).

Razumljivo je, da je največji delež navedb v člankih v slovenskem jeziku, toda veliko jih je tudi v nemškem. Predvsem v zadnjih treh letnikih pa opazimo močan porast citirane literature v angleškem jeziku, kar je prav gotovo vredno posebne analize, ki pa bi jo morali narediti strokovnjaki — slavisti. Lahko pa postavimo hipotezo, da je angleščina postala jezik znanosti in dejstvo je, da danes ne more biti odmevnega in utemeljenega raziskovanja, če tisti, ki ga opravljajo, ne znajo in ne razumejo angleško. Prav tako vsaka objava, ki ni v angleškem jeziku, že vnaprej omejuje število potencialnih bralcev.

2.1.3.5 Citiranost avtorjev

Največkrat citirani avtor je Jože Toporišič s 76 citati, kar predstavlja skoraj četrtino vseh citatov ostalih, v tabelo zajetih citiranih avtorjev (tabela 8).

Tabela št. 8: Citiranost avtorjev v letih od 1987/88 do 1996/97.

<i>Citirani avtor</i>	<i>Pogostnost</i>
Jože Toporišič	76
Boža Krakar - Vogel	46 (od tega 17 samocitativ)
Janko Kos	41
Olga Kunst - Gnamuš	32 (od tega 13 samocitativ)
Breda Pogorelec	31
Matjaž Kmecl	30
Metka Kordigel	21 (od tega 6 samocitativ)
Dragutin Rosandić	20
Boris Paternu	19
Jože Pogačnik	18
Tone Pretnar	17
Franc Zadavec	14
France Žagar	10
Meta Grosman	10
Igor Saksida	10 (od tega 2 samocitativa)
Tomaž Sajovic	10 (od tega 5 samocitativ)

Nekateri avtorji relativno pogosto citirajo svoje lastno delo, to so t. i. samocitativi. Teh nismo posebej obravnavali, lahko samo ugotovimo, da ima nekaj avtorjev relativno veliko število samocitativ, so pa tudi drugače veliko citirani, tako da gre verjetno za tisto, kar raziskovalci samocitiranja razumejo kot rezultat določenega stila pisanja oz. objavljanja raziskovalnih rezultatov. Samocitativi predstavljajo sorazmerno majhen delež citatov (1,5 % vseh citatov). Vemo, da imajo nekatere vede in revije tudi do eno tretjino samocitativ, kar kaže na relativno šibko odmevnost teh ved in revij oz. na ozko skupino raziskovalcev tega področja.

2.1.3.6 Analiza naslovov citiranih del

Na nastanek novih publikacij in znanstveno utemeljenih strokovnih del naj bi najbolj vplivali prispevki, ki v določeni stroki predstavljajo raziskovalno fronto. Njen obstoj pa lahko sistematično ugotovimo prav z metodo analize citatov kot merilom strokovne kakovosti in odličnosti, s katero lahko objektivno presodimo odmevnost znanstvenih rezultatov znotraj same znanstvenoraziskovalne skupnosti.

Tabela št. 9 : Analiza naslovov citiranih del v JiS.

Naslov	Citiranost
Jože Toporišič: Slovenska slovnica, Ljubljana, 1984	30
Matjaž Kmecl: Mala literarna teorija, Ljubljana, 1976	17
Dragutin Rosandić: Metodika književnog odgoja i obrazovanja, Zagreb, 1986	14
Boža Krakar - Vogel: Skice za književno didaktiko, Ljubljana, 1991	13
Janko Kos: Očrt literarne teorije, Ljubljana, 1983	12
Jože Toporišič: Enciklopedija slovenskega jezika, Ljubljana, 1992	9
Meta Grosman: Bralec in književnost, Ljubljana, 1989	8

Nekatere analize so pokazale, da obstajajo revije, kjer takšne raziskovalne fronte ni (Popovič, M.; Ambrožič, M.; Južnič, P., 1984). Za JiS to ne velja, saj v opazovanem desetletnem obdobju obstaja nekaj temeljnih del, razvidno pa je tudi, da so objave med seboj povezane in rezultati kumulativni.

Nekaj pa je tudi napak v citiranju virov, navajamo primere:

- *Kunst - Gnamuš, Olga (1993). Sporazumevanje in spoznavanje jezika. Ljubljana: DZS, pravilna je letnica 1992.*
- *(Jože Toporišič, 1984: 212)*
Ne v besedilu ne v opombah pod črto, pa tudi v navedeni literaturi na koncu članka delo ni bilo navedeno.
- *(Glej op. 11, 316, 317)*
Zadnjih dveh navedenih opomb v besedilu sploh ni. (Po vsej verjetnosti gre tu za tiskarsko napako, kajti opombi 16 in 17 ustrezata vsebini citata.)

Napake pri citiranju bi bile manj pogoste, če bi tudi pri nas uvedli natančna navodila, v kakšni obliki morajo avtorji poslati svoje prispevke, hkrati pa bi bil tudi natančno določen način navajanja referenc, podobno, kot velja za večino mednarodnih revij.

3 Sklepne misli

V podatkih, dobljenih z analizo citiranja, se kažejo predvsem določene lastnosti obravnavane revije JiS. Bibliometrijska analiza revije v veliki meri pomeni tudi analizo slavistike. Seveda pa so naše ugotovitve omejene le na rezultate kvantitativne analize. Ugotovljene značilnosti — pojav večavtorstva v zadnjem času, način navajanja citatov, kumulativnost in več citiranja slovenskih strokovnjakov kažejo na določen razvoj slavistične stroke. V analiziranem desetletnem obdobju je vidna izrazita raziskovalna fronta, kar pomeni jasen obet, da bo takšna kumulativnost tudi vnaprej.

S tem mislimo, da je potrjeno naše izhodišče, da je bibliometrijska analiza na tem raziskovalnem področju (slovensko jezikoslovje in književna veda) možna. Na osnovi teh rezultatov bi lahko storili še naslednji korak, naredili slovenski indeks citiranosti, pripravljen po enaki metodologiji, kot velja za mednarodne indekse citiranja. Tak indeks bi lahko zapolnil praznino, ki smo jo imeli

v dosednji evidenci dosežkov slavistične znanosti pri nas. Kot dokaj objektivni kriterij bi lahko tudi širši znanstveni javnosti omogočil vpogled v rezultate raziskovalcev s področja slavistike in bil koristen pripomoček tako za iskanje literature kot za evalvacijo raziskovalnih in strokovnih rezultatov. Predvsem bi takšna zbirka bistveno presegala po eni strani izključno veljavo mednarodnih indeksov citiranja, po drugi strani pa bi dokazovala enakovredno odmevnost lokalnega raziskovanja na področju slavistike. Prav tako pa bi bil indeks citiranja ustrezen dodatek in vsebinska obogatitev pri vnašanju v sistem COBISS, ki zaenkrat enači vse objave in ne upošteva odmevnosti.

Mednarodni indeks citiranja za področje humanistike (*Arts & Humanities Citation Index*) ima namreč pri vključevanju revij popolnoma druge kriterije izbora, zato rezultatov, ki jih prinaša, ni mogoče enostavno prenesti v slovenski prostor. Mogoče bo to najbolje ilustriral primer, kdaj se članki iz JiS-a pojavijo v teh indeksih. Citirani so v ruski reviji *Russkaia literatura* (št. 4, na str. 205-215), kjer je avtorica M. Ryzhova v članku o slovenskih študijah ruske literature citirala dva slovenska avtorja, ki sta svoje članke objavila v JiS-u, in sicer Miho Javornika — dvakrat (JiS 36, 1990, in JiS 38, 1992) ter Aleksandra Skazo (JiS 39, 1993).

Seveda pa bi tudi revije oz. njihova uredništva lahko kaj naredila, da bi olajšala bibliometrijske obdelave in omogočila slovenske indekse citiranja. Predvsem bi morali biti bolj pozorni na navajanje uporabljenih virov, ki ne bi smeli biti le enostavno naštevanje literature na koncu članka. Člankov, ki na koncu prinašajo seznam virov, ki pa jih v samem besedilu ni mogoče najti (gre bolj za sezname literature s področja, ki ga obravnava članek), je namreč še vedno sorazmerno veliko.

Zavedamo se, da ima opravljena bibliometrijska analiza tudi pomanjkljivosti, saj imajo avtorji različne kriterije glede tega, kako pišejo in kje objavljajo. Izredno težko je tudi analizirati kakovost posameznih člankov, njihovo strokovnost in znanstvenost ter pomen za razvoj jezikoslovne in književnovedne stroke. Zaradi tega vseh značilnosti objavljenih člankov, prav tako pa tudi citatov oziroma referenc, s katerimi so ti opremljeni, ni mogoče razkriti z bibliometrijsko analizo, temveč bi lahko o njih sodil samo nekdo, ki področje slovenistike zelo dobro pozna. Zato izvedena analiza ostaja v marsičem na opisni ravni, služi pa lahko kot osnova za temeljitejšo analizo, ki bo lažja, ko bo zbranih več podatkov za revije, ki izhajajo v slovenskem jeziku.

Literatura

Cozzens, Susan E. (1985). Comparing the Sciences. Citation Context Analysis of Papers from Neuropharmacology and the Sociology of Science. *Socialstudies of Science* 15, 127–53.

Glaenzel, W., Urs Schoepflin (1999). A bibliometric study of reference literature in the sciences and social sciences. *Information Processing and Management* 35 1, 31–44.

Hemlin, S., M. Gustafsson (1996). Research Production in the Arts and Humanities. A Questionnaire Study of Factors influencing Research Performance. *Scientometrics* 37, 3, 417–432.

Herubel, Jean Pierre V. M., Anne L. Buchanan (1994). Citation Studies in the Humanities and Social Sciences. A Selective and annotated Bibliography. *Collection Management* 18, 3–4, 89.

Južnič, Primož (1998). Bibliotekarstvo in bibliometrija. V: Zbornik razprav. 10 let oddelka za bibliotekarstvo 1987–1997. Ljubljana: Filozofska fakulteta, Oddelek za bibliotekarstvo.

Nederhof, A. J., R. A. Zwaan, R. E. De Bruin, P. J. Dekker (1989). Assessing the Usefulness of Bibliometric Indicators in the Humanities and the Social Sciences. A Comparative Study. *Scientometrics* 15, 423–437.

Popovič, Mirko, Melita Ambrožič, Primož Južnič (1984). Nekaj značilnosti razvoja slovenskega knjižničarstva v novejšem obdobju. *Knjižnica* 28, 3–4, 167–198

Sajovic, Tomaž (1998). Poročilo o reviji *Jezik in slovstvo* za leto 1997/98 (letnik 43) in program za leto 1998/99 (letnik 44). Ljubljana, tipkopis.

Von Raan, A. F. J (1994). *Bibliometrics. A New Tool For Evaluating Scientific Research*. Washington.

Terezija Jambrovič
Anica Marinčič
Primož Južnič

UDK 025.4:050:811.163.6:821.163.6

SUMMARY

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF THE JEZIK IN SLOVSTVO

Over the last decade, bibliometric measurements of publishing results of scientific research have been gaining ground as a method of gathering data about scientific disciplines. The present bibliometric analysis of the Slavic studies journal *Jezik in slovstvo* is the first of its kind in Slovenia, with unavoidable limitations. Like any other bibliometric analysis, it should be used or its results interpreted only in co-operation with experts from the field being analysed. It may also serve as a pilot study for

possible future systematic analysis of Slovene scientific journals and magazines, which are for obvious reasons not indexed in international citation indexes. The model of analysis uses the methodology of these indexes. The objective of such an analysis would be obtaining data on the impact and visibility of published research data also in those fields that have so far not been scrutinised by bibliometric instruments.